

บทบาทองค์การการกุศลในการบริการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมศึกษากรณี
คลินิกมูลนิธิพลตรีจำลอง ศรีเมือง เวชกรรมเฉพาะทางไตเทียม

นางไพจิตร รัตนานนท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2550
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE ROLE OF CHARITABLE ORGANIZATION FOR DIALYSIS SERVICE
A CASE OF MA.GEN.CHAMLONG SRIMUANG FOUNDATION DIALYSIS CLINIC

Mrs. Paichit Rattananon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Political Economy

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

500650

หัวข้อวิทยานิพนธ์   บทบาทขององค์กรการกุศลในการบริการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม
ศึกษาระดับคลินิกมูลนิธิการุศลศรีเมือง เวชกรรมเฉพาะทางไตเทียม
โดย   นางไพจิตร รัตนานนท์
สาขาวิชา   เศรษฐศาสตร์การเมือง
อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แกมทอง อินทร์ตัน
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม   นางสาวสุภาพ วัฒนะพันธ์

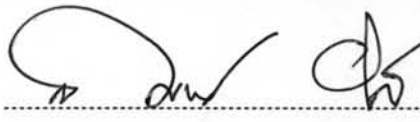

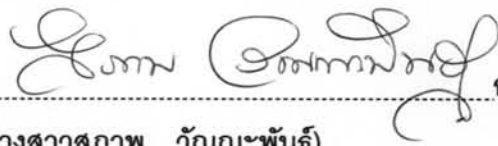
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

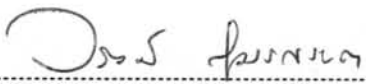

..... คณะบดีคณะเศรษฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ทีรณ พงศ์มพัฒน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แกมทอง อินทร์ตัน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(นางสาวสุภาพ วัฒนะพันธ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรเวศม์ สุวรรณระดา)

ไพจิตร รัตนานนท์ : บทบาทขององค์กรการกุศลในการบริการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ศึกษากรณีคลินิก
 มูลนิธิพลตรี จำลอง ศรีเมือง เวชกรรมเฉพาะทางไตเทียม (THE ROLE OF CHARITY ORGANIZATION
 REGARDING DIALYSIS UNIT,CASE STUDY OF : HEMODIALYSIS UNIT CLINIC
 AJ.GEN.CHAMLONG SRIMOUNG FOUNDATION) อ. ที่ปรึกษา : ผศ. ดร. แกมทอง อินทร์ดี,
 อ. ที่ปรึกษาร่วม นางสาวสุภาพ วัฒนะพันธ์ ,123 หน้า

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณสมบัติ ความคิดเห็น ระดับความพึง
 พอใจของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังระยะสุดท้ายที่รักษาด้วยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ณ สถานพยาบาลที่
 แตกต่างกันได้แก่ โรงพยาบาลของรัฐ โรงพยาบาลและคลินิกเอกชน มูลนิธิและองค์กรการกุศล โดยคัดเลือก
 กลุ่มตัวอย่าง ของหน่วยไตเทียมที่เป็นหน่วยงานของรัฐขนาดใหญ่ โรงพยาบาลและคลินิกเอกชนขนาดใหญ่ ส่วน
 มูลนิธิและองค์กรการกุศล ได้แก่ คลินิกมูลนิธิพลตรีจำลอง ศรีเมือง เวชกรรมเฉพาะทางไตเทียม การศึกษา
 ยังรวมถึง การวิเคราะห์ต้นทุนเบื้องต้นและการมาร์กอัปราคาค่าบริการในสถานพยาบาลที่แตกต่างกันทั้ง 3 แห่ง

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาที่คลินิกมูลนิธิพลตรีจำลอง ศรีเมือง เวชกรรมเฉพาะทางไต
 เทียม คือ ผู้ป่วยที่ส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อย และผู้ป่วยที่เบิกประกันสังคม ผู้ป่วยที่มารับการบริการจากคลินิก
 มูลนิธิจะได้รับการบริการที่ดีเทียบเท่ากับโรงพยาบาลของรัฐ และโรงพยาบาลเอกชน โดยค่าบริการของคลินิก
 มูลนิธิถูกกว่าโรงพยาบาลของรัฐและโรงพยาบาลเอกชน โดยคลินิกมูลนิธิพลตรีจำลอง ศรีเมือง เวชกรรมเฉพาะ
 ทางไตเทียม คิดค่าบริการครั้งละ 1,200 บาท ในขณะที่โรงพยาบาลของรัฐคิดค่าบริการครั้งละ 2,000 บาท และ
 คลินิกและโรงพยาบาลเอกชนคิดค่าบริการครั้งละ 1,500 – 3,500 บาท

ส่วนการวิเคราะห์ต้นทุนและมาร์กอัปราคา ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนของคลินิกมูลนิธิพลตรีจำลอง ศรี
 เมือง เวชกรรมเฉพาะทางไตเทียม คิดราคาค่าบริการที่ต้นทุนการรักษาพยาบาลจริง ๆ ไม่มีการมาร์กอัปราคา
 โดยคลินิกมูลนิธิฯ คิดค่ารักษาใกล้เคียงกับต้นทุนผันแปรที่เกิดขึ้นจริง เนื่องจาก ได้รับการบริจาค จึงไม่มีต้นทุน
 เครื่องอุปกรณ์และครุภัณฑ์ทางการแพทย์

การบำบัดรักษาโรคไตระยะสุดท้ายเป็นบริการที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ป่วยโรคไต การลงทุนเพื่อให้
 บริการดังกล่าวก่อประโยชน์อย่างสูงด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิตต่อผู้ป่วยและเป็นการให้สวัสดิการสังคม
 เนื่องจากหน่วยบริการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม คลินิกมูลนิธิฯ ให้บริการด้วยเครื่องฟอกไตเทียมแก่ผู้ป่วย
 ด้วยการไม่แสวงหากำไรแต่สนองตอบความจำเป็นด้านสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ป่วยที่ด้อยฐานะทาง
 เศรษฐกิจและสังคมซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของคลินิกมูลนิธิฯ เพื่อให้โอกาสเข้าถึงบริการ ซึ่งเป็นสวัสดิการ
 ทางสังคมที่มีความสำคัญมากกว่ากำไรทางธุรกิจ โดยเป็นกำไรเชิงสวัสดิการและความเท่าเทียมกันในสังคม การ
 ดำเนินงานของคลินิกมูลนิธิฯจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งต่อการเสริมความเป็นธรรมของระบบสุขภาพ

สาขาวิชา ...เศรษฐศาสตร์การแพทย์..... ลายมือชื่อนิสิต..... ไพจิตร รัตนานนท์
 ปีการศึกษา ...2550..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา(ร่วม).....

4785831029 : MAJOR POLITICAL ECONOMY

KEY WORD : THE ROLE / CHARITY / ORGANIZATION / PROVIDING / DIALYSIS

PAICHIT RATTANANON : THE ROLE OF CHARITITABLE ORGANIZATION FOR DIALYSIS SERVICE A CASE OF MA.GEN.CHAMLONG SRIMUANG FOUNDATION DIALYSIS CLINIC . THESIS ADVISOR : ASS. PROF KEAMTHONG INTDARATNA , PhD., CO- ADVISOR : MISS SUPARP VANNAPHAN , 123 pp.

The objective of this study is to analyze and compare the qualification, opinion and satisfaction levels of patients suffering from kidney disease during the critical phase and being treated with kidney dialysis at various medical centers, including state hospitals, private clinics and foundations as well as charity organizations. The targets selected for this a state hospital under the private hospital and Ma.Gen. Chamlong Srimuang Foundation dialysis clinic. The study cover an analysis of basic cost and pricing mark-ups at these organizations

The study found that patients at Ma.Gen.Chamlong Srimuang Foundation dialysis clinic usually have a low income and rely on social welfare service. Those who attend Ma.Gen.Chamlong Sirmuang Foundation dialysis clinic obtain service as good as those at state and private hospitals including modern kidney dialysis machine, state-of-the-art medical instruments, sufficiently trained nurses and physicians. The patient is charged 1,200 baht per treatment at Ma.Gen.Chamlong Sirmuang Foundation dialysis clinic. The cost for the same service at state hospital and private hospitals is 2,000 baht and 1,500 – 3,500 baht respectively.

In terms of cost analysis and pricing mark-ups, the cost of Ma.Gen.Chamlong Sirmuang Foundation dialysis clinic is actual cost, without any mark-ups. This is based on the real cost which includes medical materials and management cost. The cost of assets(i.e. buildings) and medical instruments were not taken into account as these came from donation.

Provision of dialysis services is very crucial for patients under the critical phase of end-stage kidney disease. Ma.Gen.Chamlong Srimuang Foundation dialysis clinic provides service without profit motive but with an intention to give higher health care access at affordable charge or as welfare. The Foundation values profit in terms of patients' quality of life and social benefits more highly than business survival. It helps raise equity in health and humanity of the Thai health system. But appropriate public measures are necessary to encourage non-profit making providers to play an effective role to support universal health coverage of the health system.

Field of Study : .....Political.....Economy..... Student's Signature ..... Paichit Rattananon

Academic Year : .....2007..... Advisor's Signature ..... K. Indarathit

Co -Advisor's Signature ..... Suparp Vannaphan

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถสำเร็จลงด้วยดี ผู้วิจัยตระหนักอยู่เสมอว่าเพราะด้วยความเมตตากรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แกมทอง อินทร์ดี และ อาจารย์สุภาพ วัฒนะพันธ์ ที่ได้ให้คำสั่งสอนในการปรึกษา ชี้แนะแนวทาง รวมทั้งการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ พระคุณอันยิ่งใหญ่นี้ผู้เขียนซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ ประธานกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรเวศม์ สุวรรณระดา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งอาจารย์ทั้งสองได้สละเวลาในการให้คำแนะนำและให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ทำให้การจัดทำวิทยานิพนธ์สามารถสำเร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยต้องกราบขอบพระคุณพลตรี จำลอง ศรีเมือง ประธานมูลนิธิพลตรีจำลอง ศรีเมือง ตลอดถึงแพทย์ พยาบาล ผู้บริหารและพนักงานของคลินิกมูลนิธิพลตรีจำลอง ศรีเมือง เวชกรรมเฉพาะทางไตเทียม และหน่วยงานราชการ เอกชน เช่น สำนักหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งไม่สามารถเอ่ยนามไว้ในนี้ได้ทั้งหมด ที่มีส่วนให้การสนับสนุนข้อมูล แนะนำ และช่วยเหลือในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	19
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	20
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	20
1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา.....	21
บทที่ 2 กรอบความคิด ทฤษฎี เอกสารและงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง.....	23
2.1 ลักษณะโดยทั่วไป ความหมาย และการบำบัดรักษาทดแทนโรคไตวาย ระยะสุดท้าย.....	23
2.1.1 ความหมายของคำว่าภาวะทดแทนโรคไตวายเรื้อรังระยะสุดท้าย.....	23
2.1.2 การวินิจฉัยโรคไตวายเรื้อรังระยะสุดท้าย.....	24
2.1.3 สาเหตุการเกิดโรคไต.....	25
2.1.4 ระยะของโรคไตวายเรื้อรังระยะสุดท้าย.....	25
2.1.5 อาการของโรคไตวายเรื้อรังระยะสุดท้าย.....	26
2.1.6 วิธีการรักษาโรคไตวายเรื้อรังระยะสุดท้าย.....	27
2.1.7 การฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม.....	28
2.2 ความหมาย แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์กับการแพทย์ และการสาธารณสุข.....	30
2.2.1 เศรษฐศาสตร์.....	30
2.2.2 แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์กับการแพทย์และการสาธารณสุข.....	30
2.2.3 ระบบบริการสุขภาพในระดับสากล.....	31
2.2.4 ปรัชญาว่าด้วยหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า.....	33
2.3 การจัดสวัสดิการด้านสุขภาพในสังคมไทย.....	36

	หน้า
2.4 รัฐธรรมนูญกับสุขภาพ.....	37
2.5 แนวคิดระบบสวัสดิการสังคม.....	43
2.5.1 แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมในปัจจุบัน.....	43
2.5.2 แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมในประเทศไทย.....	43
2.6 แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองของอาจารย์ป๋วย.....	48
2.6.1 เศรษฐศาสตร์แนวมนุษยนิยม.....	48
2.6.2 แรงจูงใจทางการเงินกับความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์.....	49
2.7 แนวคิดการใช้ทุนทางสังคมในองค์การการกุศล.....	49
2.7.1 ความหมายของทุนทางสังคม.....	49
2.7.2 ความหมายของ "ทุนทางสังคม" ในประเทศไทย.....	51
2.8 นโยบายหลักประกันสุขภาพและการบริการทดแทนไต.....	53
2.8.1 การบริการทดแทนไตกับการประกันสุขภาพในประเทศไทย.....	53
2.8.2 ทางเลือกเชิงนโยบาย.....	55
2.8.3 ระบบสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลผู้ป่วยโรคไตในต่างประเทศ.....	56
2.8.3.1 ระบบสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลสำหรับผู้ป่วยโรคไต ในสหรัฐอเมริกา.....	57
2.8.3.2 ระบบสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลสำหรับผู้ป่วย RRT ในประเทศสิงคโปร์.....	58
2.8.3.3 สวัสดิการค่ารักษาพยาบาลสำหรับผู้ป่วย RRT ในประเทศมาเลเซีย.....	58
2.8.3.4 สวัสดิการค่ารักษาพยาบาลสำหรับผู้ป่วย RRT ในฮ่องกง.....	59
2.8.3.5 ระบบรักษาพยาบาลสำหรับผู้ป่วยโรคไต ในประเทศญี่ปุ่น.....	60
2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษาทดแทนโรคไตวายเรื้อรังระยะสุดท้าย.....	60
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	71
3.1 กลุ่มประชากรที่จะทำการศึกษา.....	71
3.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	71
3.3 ข้อจำกัดการศึกษาวิจัย.....	71
3.4 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	72
3.5 ข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	74

บทที่ 4 การวิเคราะห์	79
4.1 การศึกษาเปรียบเทียบคุณสมบัติของผู้ป่วย.....	79
4.2 ระยะเวลาการรักษาและค่าใช้จ่ายในการรักษา.....	83
4.3 การประเมินความคิดเห็นของผู้ป่วยเกี่ยวกับการจัดหาและการให้บริการ การรักษา.....	87
4.4 ระดับความพอใจของผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษา ณ สถานที่ให้บริการ.....	94
4.5 การวิเคราะห์ต้นทุนเบื้องต้น (prime cost) และมาร์กอัพ (mark-up) ราคาในการคิดค่าบริการของสถานบริการ.....	95
4.5.1 แหล่งทุน.....	95
4.5.2 ราคาค่าบริการฟอกไต.....	95
4.5.3 ต้นทุนเบื้องต้น.....	95
4.5.4 การมาร์กอัพราคา.....	98
4.5.5 การวิเคราะห์การกำหนดราคาและการให้บริการ.....	98
4.6 ผลการศึกษาตามสมมติฐาน.....	99
4.7 สรุปผลการวิเคราะห์.....	101
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	103
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	103
5.2 ข้อจำกัดในการศึกษา.....	104
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	105
5.3.1 ภาครัฐ ประเด็นเศรษฐศาสตร์การเมือง.....	105
5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	106
5.3.3 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ.....	108
รายการอ้างอิง.....	109
ภาคผนวก.....	113
ประวัติผู้เขียน.....	123

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 ตารางประมาณการประชากรทั้งประเทศ อุบัติการณ์ของโรคจำนวนผู้ป่วย รายใหม่และผู้ป่วยสะสมทั้งสิ้นปี รายปีตั้งแต่ปี 2544 ถึง 2549.....	3
ตารางที่ 4.1 คุณสมบัติของผู้ป่วยด้านเพศ การศึกษา อาชีพ	80
ตารางที่ 4.2 อายุ รายได้ของผู้ป่วย.....	81
ตารางที่ 4.3 ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการรักษา.....	82
ตารางที่ 4.4 ระยะเวลาการรักษาการป่วย.....	83
ตารางที่ 4.5 การรักษาด้วยการฟอกเลือด.....	85
ตารางที่ 4.6 สถานที่เบิกจ่ายค่ารักษา.....	86
ตารางที่ 4.7 ความสามารถในการรองรับ ความเพียงพอของเครื่องฟอกไต ความเร็วในการให้บริการ.....	89
ตารางที่ 4.7 จำนวนแพทย์ที่ให้บริการ จำนวนพยาบาลที่ให้บริการ มาตรฐานวัสดุอุปกรณ์ สถานรักษาน่าจะเป็นโครงการที่ยั่งยืน สถานรักษาน่าจะขยายออกไป ต่างจังหวัด.....	86
ตารางที่ 4.8 ระดับความพอใจของผู้ป่วยที่ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานรักษา.....	94
ตารางที่ 4.9 ค่าใช้จ่ายในการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม และโครงสร้างต้นทุน.....	97
ตารางที่ 4.10 การมาร์กอัปราคาการรักษาฟอกไต	98

สารบัญภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 1-1 โครงการสร้างองค์กรคลินิกมูลนิธิพลตรีจำลอง ศรีเมือง เวชกรรมเฉพาะทางไตเทียม.....	18
แผนภาพที่ 2-1 ระบบสุขภาพในประเทศไทย.....	39
แผนภาพที่ 3.1 กลไกในการบริการการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม.....	72
แผนภาพที่ 3.2 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	76